

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/edkkuj>

ดำเนินการวารสารโดย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การศึกษาการฝึกอบรมครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ

A Study of The Bangkok Elementary School Teacher's Training under the Thai School of Excellence Project

ภาวิณี โสธายะเพ็ชร¹ และ กิรติ कुวานนท์²

Pavinee Sothayapetch¹ and Kirati Khuvasanond²

^{1,2}สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Division of Elementary Education, Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Chulalongkorn University

²หน่วยปฏิบัติการวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Research Center for Children and Youth Development, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Received: September 11, 2023 Revised: November 06, 2023 Accepted: November 28, 2023

บทคัดย่อ

การจัดการฝึกอบรมเป็นหนึ่งในวิธีการพัฒนาครูได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ได้จริง โดยโครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาในการฝึกอบรมตามแนวคิดดังกล่าว และสังเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรม ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods)

ผลการวิจัย พบว่า สภาพและปัญหาในการจัดการฝึกอบรมในภาพรวม การปฏิบัติตามกรอบอบรมในด้านครู นักเรียน หลักสูตรและสภาพแวดล้อม มีการปฏิบัติตามกรอบอบรมเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยการปฏิบัติเน้นในด้านนักเรียนสูงสุด โดยมีการมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น กล้าคิดกล้าทำ มีทักษะด้านการคิดและมีคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาในด้านครู ด้านสภาพแวดล้อมและด้านหลักสูตร ตามลำดับ สำหรับปัญหาต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทั้ง 4 ด้าน โดยประเด็นที่เป็นความท้าทาย คือ การจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม และการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ ในส่วนของความสำเร็จ พบว่า ครูได้พัฒนาตนเอง ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อตนเอง ต่อนักเรียน ต่อเพื่อนครูด้วยกัน ทำให้ครูเข้าใจถึงพัฒนาการของนักเรียน คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน และยังทำให้ตัวครูมีคุณลักษณะของครูที่ดีเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การฝึกอบรมครู

Abstract

Training is one way to develop teacher's career. Teachers can bring knowledge and skill from the training applying in their work. Therefore, in this research, we studied the implementation of the Bangkok primary school teachers' training under the Thai School of Excellence project based on the child-centered education concept, identified implementational challenges, and synthesized success of this training using a mix-methods methodology.

Of the following four aspects-namely teachers, students, curriculum and teaching environment, we found that knowledge of this training was implemented regularly in general, and with the highest intensity on students and with less intensity on teachers, teaching environment and curriculum in this order. Specifically, the implementation on students focused on emboldening their participation, developing their confidence and logical thinking, and strengthening their morals and ethical values. Regarding implementational challenges, we found that curriculum was the most taxing, especially in terms of organizing activities for engaging students' group-learning, and for teaching students' life skills and for developing students' investigative and analytical thinking skills. In terms of success, we found that the training allowed teachers to recognize both the influences of students' diversities on their developments and characteristics of a good teacher, which in turn enhanced teachers' positive attitudes towards themselves, their students and colleagues and led to teachers creating a better environment conducive to learning.

Keywords: Child-Centered Education, Primary School Teacher, Primary School under Bangkok, Teacher training

■ บทนำ

โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยมูลนิธิชิน โสภณพนิช ในปีพุทธศักราช 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรฐานของโรงเรียนไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมกับสากล ภายใต้สังคมบริบทของวัฒนธรรมไทย โดยยึดต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษที่มีแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered Education : CCE) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) ปี พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า “การจัดการศึกษา ต้องยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) จะเห็นได้ว่าแนวคิด CCE นี้ถือเป็นรากฐานแนวคิดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในปัจจุบัน เพราะทั้งสองแนวคิดนี้ล้วนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการคิด การลงมือทำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นโดยไม่ใช่แค่รับความรู้จากครูเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องตื่นตัวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยตลอด ผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของตนเอง (ภริมา วินิธาสถิติกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน, 2565) จึงถือได้ว่าโครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ เป็นจุดเริ่มต้นและจุดหมายที่ดีในการให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนเห็นความสำคัญและพร้อมที่จะขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบตื่นตัว สอดรับการแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ณ ปัจจุบันในทุกโรงเรียน

เป็นโครงการนำร่องที่ขยายมาจากโครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ “โรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ” โดยมีจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (CCE) อีกทั้งขยายแนวคิดและการจัดการศึกษาแบบ CCE สู่โรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป ซึ่งสามารถช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาของเด็กไทย และส่งเสริมให้เด็กไทยได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง มีความสุขในการเรียน และเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถช่วยพัฒนาสังคมไทย ให้เจริญก้าวหน้าอย่างถูกต้องทิศทาง ซึ่งโครงการดังกล่าวมีการจัดอบรมให้ความรู้สู่การปฏิบัติให้กับครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร บนหลักการสำคัญ 4 ด้านตามแนวคิดของ CCE ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักสูตร ครู นักเรียน (สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2544)

การฝึกอบรมที่ดำเนินการขึ้นภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศจึงมีเจตนารมณ์ในการนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ CCE ให้เป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้นในกลุ่มครู สังกัดกรุงเทพมหานคร การฝึกอบรมดังกล่าวมีความแตกต่างจากการฝึกอบรมจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็น ไม่ตรงการอบรมสัมมนาครูที่โรงแรม ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและมุ่งเน้นการบรรยายในหัวข้อเป็นหลัก ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมน้อย ไม่ได้ให้ครูลงมือปฏิบัติจริง กับความต้องการของครู ประยุกต์ใช้กับงานจริงได้ยาก ขาดการติดตามประเมินผล เป็นต้น สอดคล้องกับ พลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่กล่าวว่า ปัญหาเรื่องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการอบรมครูมักจัดในรูปแบบอบรมสัมมนาตามโรงแรม ระยะเวลา 3-4 วัน ใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดงาน มีการจัดอบรมสัมมนาครูในลักษณะนี้หลายครั้ง ใช้งบประมาณสูง มีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ค่าโรงแรม ค่าเดินทาง ค่าเบี้ย การอบรมครูในลักษณะนี้ไม่คุ้มค่า และไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควรเพราะหัวข้ออบรมไม่เป็นไปตามความต้องการของครูอย่างแท้จริง (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) การฝึกอบรมตามหลักสูตรแบบ CCE จำนวน 9 วัน ที่ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อม คุณครู หลักสูตร และนักเรียน คณะวิทยากรฝึกอบรมมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการที่จะอบรมให้ครูเป็นครูแบบ CCE ได้แก่ การให้ความรู้ ทฤษฎี หลักการ การให้ลงมือปฏิบัติ การเสนอแนะเทคนิควิธีการ และการทำให้ครูเกิดทักษะต่าง ๆ ภายใน 9 วัน ผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ 1) การประชุมเตรียมความพร้อม เป็นการร่วมกันตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในการฝึกอบรมในแต่ละวันให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) การอบรมทีมวิทยากร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มความเข้าใจของทีมวิทยากรในเนื้อหาที่ขาดหาย เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นในการอบรมให้แก่ครู 3) การซ้อมก่อนวันอบรมจริง เป็นกิจกรรมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการอบรมใน PowerPoint เป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้อบรมจริง รวมทั้งเตรียมสื่อที่จะใช้ในกิจกรรมที่ให้ครูปฏิบัติด้วย ซึ่งการอบรมตามแบบ CCE นี้เป็นการอบรมที่มีลักษณะเฉพาะ มีการปรับเนื้อหาและวิธีการอบรมให้สอดคล้องกับการนำเนื้อหาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้จริง นอกจากนี้ยังมีความยืดหยุ่นในด้านการออกแบบกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความต้องการในการศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการฝึกอบรมแบบ CCE

การดำเนินการจัดการฝึกอบรมให้ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และการให้ผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบ CCE นี้ สามารถนำไปสู่การสร้างผู้อำนวยการแบบ CCE และครูแบบ CCE ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยกันในการขยายโรงเรียนต้นแบบในสังกัดกรุงเทพมหานครให้ทั่วถึง ถือเป็นการยังประโยชน์มากมายมหาศาลให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาไม่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่เป็นการช่วยพัฒนาโรงเรียนทั่วประเทศ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัย คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ และ 2) สังเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับครูผู้เข้าร่วมการอบรม ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ เพื่อผลจากการวิจัยดังกล่าวจะได้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำมาปรับปรุงระบบการฝึกอบรมรวมทั้งการได้

ข้อมูลจากหลากหลายฝ่ายจะนำมาซึ่งการพัฒนาหรือต่อยอดนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้ต่อไปในอนาคต

■ จุดประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ
- 2) เพื่อสังเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

■ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ

โครงการ “โรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ” (Thai Schools of Excellence) เป็นโครงการที่ถูกริเริ่มโดยมูลนิธิชินโสภณพนิช ในปีพุทธศักราช 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูและโรงเรียนที่สนใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาพร้อมกับเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงงามของไทยเพื่อตอบสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษาของชาติบนพื้นฐานการนำแนวทางการคิดแบบ CCE (Child-Centered Education) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเข้ามาในใช้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยให้ความสำคัญกับ 4 หลักการ คือ หลักสูตร ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อม เพื่อปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ การสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข นักเรียนได้รับการเรียนรู้ตามศักยภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายอันเป็นการช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาและให้นักเรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ การดำเนินการของโครงการปฏิรูปการเรียนรู้โรงเรียน 440 แห่ง 50 เขตพื้นที่ ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 โดยการเก็บข้อมูลจากงานวิจัยนี้ คือ รุ่น 46 ซึ่งหมายถึงมีโรงเรียนเข้าร่วมการอบรม 46 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร จึงใช้แทนว่า รุ่น 46

ตอนที่ 2 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered Education)

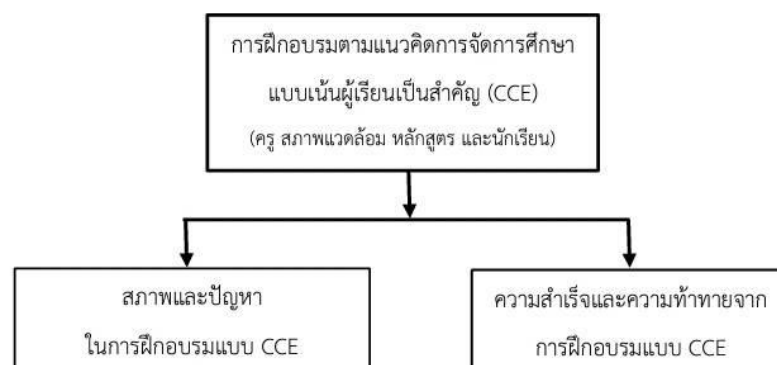
กระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ กระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนจะถูกวางไว้เป็นแกนหลักในกระบวนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน ภูมิหลัง และจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบหลัก 7 ประการ (สมศักดิ์ ภูวิภาดาธารธน์, 2544) ซึ่งผู้วิจัยทำการสังเคราะห์หลักการได้เป็น 4 หลักการบนฐานแนวคิดดังกล่าว ดังรายละเอียดตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพ 1 รายละเอียดหลักการ 4 ด้านของแนวคิดแบบ CCE

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งกระบวนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจะถูกดำเนินการควบคู่กันไประหว่างการดำเนินการวิจัยกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ครูผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 547 คน 2) ครูผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นครูที่เข้าร่วมการอบรมปี พ.ศ. 2559 รุ่นที่ 46 แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ครูวิชาพิเศษ 2 คน ครูปฐมวัย 2 คน ครูประถมศึกษา 1-6 ระดับชั้นละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน 3) ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ที่เป็นผู้ร่วมในการสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 20 คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในปี พ.ศ. 2559

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย คือ ครูผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในโครงการฯ หลังจากที่ได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 722 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 547 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 78.53 ของแบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง) และการดำเนินการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังเข้าสังเกตชั้นเรียนจำนวน 8 โรงเรียน (แบบสังเกต)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยายในการอธิบายข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) และนำเสนอด้วยแผนภูมิและตารางประกอบความเรียง สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตชั้นเรียน ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวใช้ในการเขียนพรรณนา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการฝึกอบรมครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ มีการดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายทั้งการใช้การสอบถามด้วยแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) การสัมภาษณ์ การสังเกตชั้นเรียน และการสนทนากลุ่ม (เชิงคุณภาพ) บนพื้นฐานของประเด็นหลักการของแนวคิดแบบ CCE ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	66	12.1
หญิง	472	86.3
ไม่ระบุ	9	1.6
2. อายุ		
22 - 30 ปี	59	10.8
31 - 40 ปี	219	40.0
41 - 50 ปี	137	25.0
51 ปีขึ้นไป	117	21.4
ไม่ระบุ	15	2.7

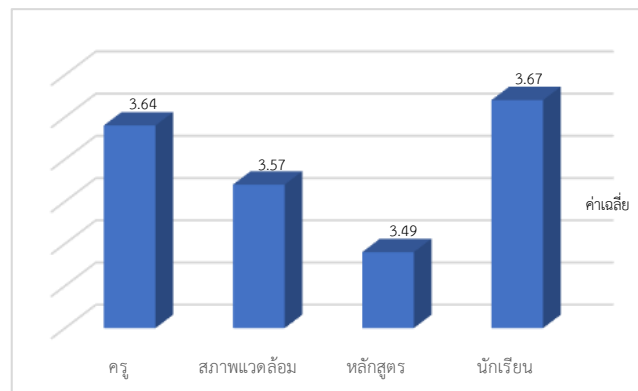
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับชั้นที่สอน		
ปฐมวัยและครูพี่เลี้ยง	169	30.9
ป.1 – ป.3	230	42.0
ป.4 – ป.6	10	1.8
กลุ่มวิชาพิเศษ	131	23.9
ไม่ระบุ	7	1.3
4. ประสบการณ์สอน		
น้อยกว่า 5 ปี	99	18.1
5 – 10 ปี	127	23.2
11 – 20 ปี	187	34.2
21 ปีขึ้นไป	103	18.8
ไม่ระบุ	31	5.7

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 547 คน โดยครูที่ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 472 คน (ร้อยละ 86.3) เพศชาย จำนวน 66 คน (ร้อยละ 12.1) และไม่ระบุ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 1.6) ครูที่ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 219 คน (ร้อยละ 40) รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 137 คน (ร้อยละ 25) และมีอายุอยู่ในช่วง 22-30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 59 คน (ร้อยละ 10.8) ครูที่ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่สอนในระดับชั้น ป.1-3 จำนวน 230 คน (ร้อยละ 42) รองลงมาสอนในระดับชั้นปฐมวัยและครูพี่เลี้ยง จำนวน 169 คน (ร้อยละ 30.9) และสอนในกลุ่มวิชาพิเศษ จำนวน 131 คน (ร้อยละ 23.9) และสอนในระดับชั้น ป.4-6 น้อยที่สุด จำนวน 10 คน (ร้อยละ 1.8) นอกจากนี้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอน 11-20 ปี จำนวน 187 คน (ร้อยละ 34.2) รองลงมา มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี จำนวน 127 คน (ร้อยละ 23.2) และมีประสบการณ์สอนน้อยกว่า 5 ปี น้อยที่สุด จำนวน 99 คน (ร้อยละ 18.1) รายละเอียดแสดงดังตาราง 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

จากการศึกษาสภาพและปัญหาในการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศตามหลักการ 4 ด้าน ได้แก่ ครู สภาพแวดล้อม หลักสูตร นักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอผล เป็นลำดับ ดังนี้ 2.1) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติในการประยุกต์ใช้หลักการทั้ง 4 ในภาพรวม และ 2.2) ผลที่สูงที่สุดของระดับการปฏิบัติเป็นรายข้อตามหลักการ 4 ด้านของ CCE ในการประยุกต์ใช้ของครูผู้รับการฝึกอบรม 2.3) ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการประยุกต์ใช้หลักการทั้ง 4 ในภาพรวม และ 2.4) ผลที่สูงที่สุดของระดับปัญหาเป็นรายข้อตามด้าน CCE ในการประยุกต์ใช้ของครูผู้รับการฝึกอบรม

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของครูผู้รับการฝึกอบรมตามหลักการของ CCE 4 ด้าน แสดงดังแผนภูมิด้านล่าง

แผนภูมิ 1 ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติของครูผู้รับการฝึกอบรมตามหลักการของ CCE 4 ด้าน

จากแผนภูมิ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.49 ถึง 3.67 กล่าวคือ มีการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยด้านนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา คือ ด้านครู ($\bar{X} = 3.64$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.57$) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.49$)

จากการสังเกตชั้นเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 8 แห่ง พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือทำกับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งรูปแบบการทำงานคู่และแบบกลุ่ม มีใบงานที่จำแนกตามความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามศักยภาพของตนเอง โดยป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำไม่ได้หรือแข่งกับเพื่อนไม่ได้ นอกจากนี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนนั่นคือ นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีรอยยิ้ม เสียงหัวเราะกับเพื่อน ๆ ในชั้นและมีบรรยากาศที่อบอุ่นเมื่อครูสั่งให้ทำกิจกรรมอะไรก็ตาม อีกทั้งครูส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือหน้าตาอ้วนแถมแจ่มใส ครูใช้สัญญาณมือในการจัดการชั้นเรียน โดยครูแต่ละคนจะมีการใช้สัญญาณมือที่แตกต่างกันตามแต่ข้อตกลงที่ครูและนักเรียนตกลงร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการใช้สัญญาณมือคือ นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนมากยิ่งขึ้น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้นในการทำกิจกรรมที่ครูจัด แต่อย่างไรก็ตามมีบางโรงเรียนที่ครูยังคงจัดกลุ่มตามความสะดวก ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถของนักเรียน อาจเพราะมีเวลาค่อนข้างจำกัด รวมทั้งการมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาสาระวิชานั้น ๆ โดยไม่ได้บูรณาการให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิต และการสืบค้นข้อมูล

2.2) ผลที่สูงที่สุดของระดับการปฏิบัติเป็นรายชื่อตามด้านของ CCE ในการประยุกต์ใช้ของครูผู้รับการฝึกอบรม

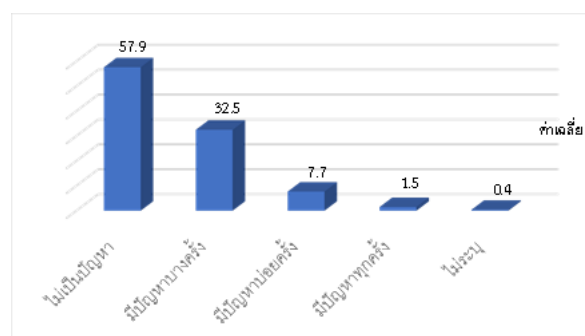
ผลจากแผนภูมิ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติของครูผู้รับการฝึกอบรมในการประยุกต์ใช้หลักการ 4 ด้านของ CCE คือด้านนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อในด้านดังกล่าว พบว่า ข้อ 1) การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เรียนรู้อย่างมีความสุข และข้อ 6) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีการเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จ เป็นข้อที่ครูมีระดับการปฏิบัติสูงสุดในด้านนักเรียน ซึ่งรายละเอียดแสดงดังตาราง 2 ด้านล่าง

ตาราง 2 ระดับการปฏิบัติเป็นรายข้อตามด้านของ CCE ในการประยุกต์ใช้ของครูผู้รับการฝึกอบรม

ข้อ	คำถาม	ระดับการปฏิบัติ (%)				ไม่ระบุ	รวม
		ไม่เป็น ปัญหา	มีปัญหา บางครั้ง	มีปัญหา บ่อยครั้ง	มีปัญหา ทุกครั้ง		
1*	การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน เกิดความสุขสนุกสนาน เรียนรู้อย่างมี ความสุข	57.9	32.5	7.7	1.5	0.4	100
2	ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพกฎกติกาในชั้น เรียน มีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะและ มารยาทที่เหมาะสม	33.5	25.8	37.9	2.5	0.3	100
3	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก	22.7	45.9	20.7	10.2	0.5	100
4	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการเลือก กิจกรรมได้เอง	20.8	35.4	30.9	12.6	0.3	100
5	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีโอกาสได้ เลือกชิ้นงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ของตนเอง	32.5	30.8	33.7	2.7	0.3	100
6*	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีการเรียนรู้ ต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จ	59.2	22.5	17.7	0.2	0.4	100

หมายเหตุ ข้อที่มี * หน้าข้อ คือข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดในด้านนักเรียน

ข้อ 1 การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เรียนรู้อย่างมีความสุข

แผนภูมิ 2 ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานเรียนรู้อย่างมีความสุข

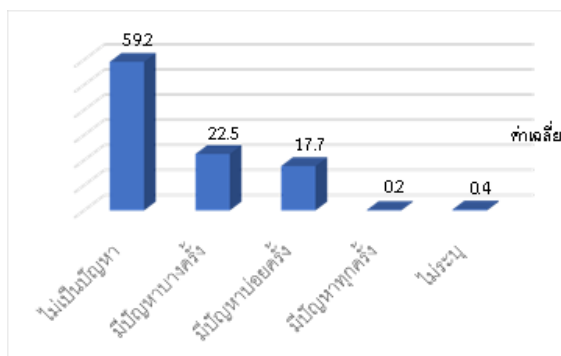
จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับการฝึกอบรม ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การที่ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น เนื่องจากหลักสูตรแบบ CCE มีการอบรมในหัวข้อบทบาทของครู ความแตกต่างระหว่างบุคคล ลีลาการเรียนรู้ ซึ่งทีมวิทยากรให้ได้ความรู้ ตั้งคำถามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน ดังข้อความจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“พอทีมวิทยากรพาให้นึกย้อนไปถึงครูที่เราประทับใจในวัยเด็ก ว่าเราชอบครูแบบไหน ครูแบบไหนที่นักเรียนต้องการ เราก็นึกภาพออกมากขึ้นว่าเราควรจะเป็นครูแบบไหนและจัดการสอนแบบไหนให้นักเรียนสนุกสนานกับการเรียนรู้” (ครูชงโค ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

“หลังจากอบรม ทำให้เรากลับมามองคิดว่าเราเป็นครูที่ดีหรือยัง เราจัดการเรียนการสอนได้ดีหรือยัง ทำให้เราอยากพัฒนาการสอนของตัวเองไปเรื่อย ๆ ให้เด็กมีความสุขที่ได้เรียนกับเรา” (ครูจำปา ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

สอดคล้องกับ การสังเกตชั้นเรียนที่พบว่า ครูทั้ง 8 โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งกับครูผู้สอน และกับเพื่อนนักเรียนด้วยตนเอง ครูไม่ได้เน้นการบรรยายเพียงอย่างเดียวแต่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เกม การเคลื่อนไหวร่างกาย และสังเกตได้ว่าบางโรงเรียนจัดให้นักเรียนได้เข้าทำกิจกรรมเป็นกลุ่มตั้งแต่ต้นคาบเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลองผิดลองถูกและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำ ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ขึ้นมาทีละเล็กละน้อย ส่วนครูเป็นผู้ทำหน้าที่สรุปสาระสำคัญอีกครั้งหนึ่งจากบทเรียนนั้นในช่วงท้ายคาบ ในขณะที่บางโรงเรียนใช้การบรรยายให้สาระสำคัญกับนักเรียนก่อนแล้วค่อยให้นักเรียนทำกิจกรรม ส่วนนี้ก็จะสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น ถือเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างดี ครูส่วนใหญ่จะให้นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัส เช่น ดู ฟัง พุด และการคิดในคาบเดียว เพราะครูนำความรู้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ในเรื่องลีลาการเรียนรู้นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน บางคนเรียนรู้ได้ดีผ่านการฟัง บางคนผ่านการลงมือทำ หรือบางคนผ่านการพุด เป็นต้น จึงทำให้มีการคละเคล้าและผสมผสานลีลาในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

ข้อ 6 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีการเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จ

แผนภูมิ 3 ค่าเฉลี่ยระดับระดับการปฏิบัติในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีการเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จ

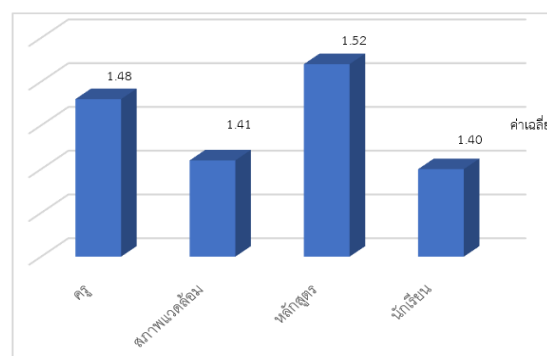
จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับการฝึกอบรม ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีการเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จนั้น เนื่องมาจากหลักสูตรแบบ CCE ให้ความรู้เรื่องการสร้างความเปลี่ยนแปลงปรับปรุงชั้นเรียน โดยให้เริ่มต้นจากการปรับสภาพแวดล้อม ทำความสะอาด จัดสรรพื้นที่การใช้งานให้สะอาดปลอดภัยและมีพื้นที่เพียงพอในการทำกิจกรรมที่หลากหลายและเอื้อต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ดังข้อความจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“สำหรับพี่ สิ่งที่ได้เลยคือ การสร้างมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ของนักเรียน อยากให้เค้าได้เรียนรู้และสนุกในการมาโรงเรียน เช่น มุมหนังสือ มุมของเล่น” (ครูจำปี ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

“มุมหนังสือ คือ สิ่งที่ได้ก็ชอบมาก พอเค้าเรียนเสร็จเค้าก็รีบไปหยิบหนังสือมาอ่าน เราเองมีหน้าที่หาหนังสือมาวางให้เค้าพอ” (ครูโสน ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

จากการสังเกตพบว่า ทุกห้องเรียนในทุกโรงเรียนจะมีมุมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ เช่น มุมหนังสือ มุมเกม มุมการเรียนรู้ ภูมิธรรมชาติ ฯลฯ มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เป็นกลุ่มและมีขนาดตามวัยของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดป้ายนิเทศที่ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนเข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับป้ายนิเทศต่าง ๆ ได้เมื่อนักเรียนมีเวลาว่าง เมื่อจบคาบและมีเวลาพัก 5-10 นาที จะมีนักเรียนเข้าใช้มุมต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยมุมที่นักเรียนเข้าใช้มากที่สุดคือ มุมหนังสือ รองลงมาคือ มุมเกม ในทุกห้องเรียนที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตจะเห็นความเป็นระเบียบของมุมต่าง ๆ ที่จัดแต่งได้อย่างเป็นระเบียบและสวยงาม

2.3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาของครูผู้รับการฝึกอบรมในการนำหลักการของ CCE ทั้ง 4 ด้านไป

แผนภูมิ 4 ค่าเฉลี่ยระดับปัญหาของครูผู้รับการฝึกอบรมในการประยุกต์ใช้หลักการของ CCE 4 ด้าน

จากแผนภูมิ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับปัญหาของครูผู้รับการฝึกอบรมในการประยุกต์ใช้ทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.40 ถึง 1.52 ซึ่งหมายความว่าปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 1.52$) รองลงมาคือ ด้านครู ($\bar{X} = 1.48$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 1.41$) และด้านนักเรียน ($\bar{X} = 1.40$) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำด้านหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ มาพิจารณารายข้อยังพบจุดที่ยังเป็นปัญหาสำหรับครูผู้รับการฝึกอบรมอยู่บ้างบางครั้ง ดังแผนภูมิ 4

2.4 ผลที่สูงที่สุดของระดับปัญหาเป็นรายข้อตามด้านของ CCE ในการประยุกต์ใช้ของครูผู้รับการฝึกอบรม

ผลจากแผนภูมิ 4 พบว่า ระดับปัญหาของครูผู้รับการฝึกอบรมในการประยุกต์ใช้หลักการ 4 ด้านของ CCE คือ ด้านหลักสูตร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านดังกล่าว พบว่า ข้อ 1) ในการจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม และข้อ 6) การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ เป็นข้อที่ทำให้ครูคิดว่าไม่ปัญหาในการจัดกิจกรรม ดังรายละเอียดแสดงดังตาราง 3

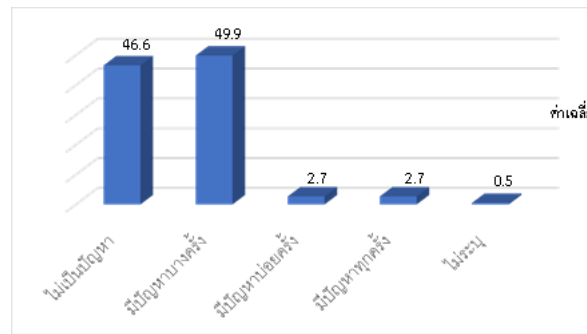
ตาราง 3 ระดับปัญหาต่อการนำไปประยุกต์ใช้ด้านหลักสูตร

ข้อ	คำถาม	ระดับปัญหาต่อการนำไปประยุกต์ใช้ (%)				ไม่ระบุ	รวม
		ไม่เป็น ปัญหา	มีปัญหา บางครั้ง	มีปัญหา บ่อยครั้ง	มีปัญหา ทุกครั้ง		
1*	การจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม	46.6	49.9	2.7	2.7	0.5	100
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนโดยจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม	57.6	39.3	2.4	0.4	0.4	100
3	การสังเกตและเลือกใช้กิจกรรมพักสมองได้ถูกเวลาและเหมาะสม	53.2	43.7	2.7	0.2	0.2	100
4	การใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อ กิจกรรมที่สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	51.0	45.0	3.7	0.2	0.2	100
5	การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการสื่อสารทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน	52.1	45.0	2.4	0.4	0.2	100
6*	การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้	38.4	55.2	6.0	0.2	0.2	100
7	การจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเล่น การสร้างผลงานศิลปะ การเดินตามจังหวะ	58.0	39.1	2.2	0.5	0.2	100
8	การออกแบบใบงานที่สอดคล้องกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	53.9	42.8	2.2	2.2	0.2	100

หมายเหตุ ข้อที่มี * หน้าข้อ คือข้อที่มีปัญหาในการประยุกต์ใช้ความรู้ในด้านหลักสูตร

นอกจากผลจากแบบสอบถามดังแสดงข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า จากการสังเกตตามประเด็นย่อยในหัวข้อหลักสูตรนั้น มีโรงเรียน 1-2 โรงเรียนที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียนได้ เนื่องจากปัญหาของระยะเวลาในการสอนที่มีเพียงคาบเดียว การมีจำนวนนักเรียนที่มากเกินไป การจัดกลุ่มที่มีการลดความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน ยังเป็นเรื่องที่ทำได้ยากของครู สิ่งที่ครูสามารถทำได้ดีและไม่มีปัญหา คือ การใช้เทคนิคหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายโดยให้นักเรียนได้ ฟัง พูด อ่าน เขียน ดู ลงมือทำ มีการให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายแบบ Brain Gym มีใบงานที่ให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ มีการวาดภาพระบายสี และนำผลงานนักเรียนไปติดที่มุมแสดงผลงานในห้องด้วย สำหรับการบูรณาการการสอนแบบสอดแทรกทักษะชีวิต และการสืบค้นข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วยตนเองยังเป็นข้อจำกัดที่พบในทุกโรงเรียน เนื่องจากอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อนักเรียนในห้องเรียนมีคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อ 1 ห้องเท่านั้น

ข้อ 1 การจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม

แผนภูมิ 5 ค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม

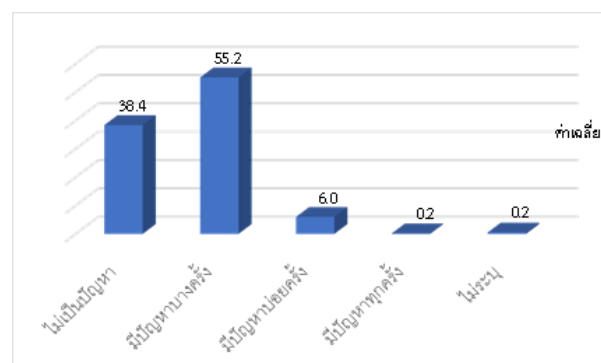
จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับการฝึกอบรม ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า สาเหตุที่พบปัญหาดังกล่าวบ่อยครั้ง เนื่องมาจากหลักสูตรแบบ CCE เน้นความแตกต่างและความสามารถของแต่ละบุคคล เน้นกระบวนการส่งเสริมการคิดของนักเรียน เป็นจุดที่ค่อนข้างยากและท้าทายเพราะครูไม่เคยคำนึงถึงเรื่องนี้มาก่อนในการจัดการเรียนการสอน ดังข้อความจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาเราสอน เราก็สอนไปเลยเนอะ เราก็ไม่ได้มานั่งคิดว่า เด็กคนนี้เรียนทันมั๊ยเข้าใจหรือเปล่า พอพี่เห็นนักเรียนส่วนใหญ่ตอบได้พี่ก็โอเค เค้เข้าใจ” (ครูมะลิ ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

“ใจพี่ก็อยากจะทำนะจะจัดกลุ่มเนี่ย ให้นักเรียนเค้าได้เรียนกันกับเพื่อน ๆ แต่พี่ไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มต้นในการจัดกลุ่มยังไงให้มันดีที่เรียกว่า คละความสามารถ บางทีเราก็ไม่ใช่ครูประจำชั้นเค้าเลยยากหน่อยอะ ไม่รู้ว่าคนไหนเก่งคนไหนอ่อน” (ครูจำปี ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

“ถ้าทำได้จะดีมากเลยครับ เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้ในแบบที่เค้าเป็น แต่ปัญหาคือ เราจะเข้าไปดูแลนักเรียนแต่ละคนได้ยังไง แค่อห้องนึง 25 คน ผมก็ตายแล้ว ฮ่าๆๆๆ” (ครูดอกกริ ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

ข้อ 6 การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้

แผนภูมิ 6 ค่าเฉลี่ยระดับปัญหาในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้

นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งปัญหาที่อยู่ในด้านหลักสูตร คือ การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสืบค้นหาความรู้ และทักษะการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ จากการสัมภาษณ์ ครูหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า ในบางวิชาไม่ได้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นเรื่องของทักษะชีวิต การสืบค้นหาความรู้ และการคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ ซึ่งทักษะเหล่านี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อ นักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริง มีการปฏิบัติบ่อย ๆ จึงเกิดทักษะเหล่านี้ได้ ดังข้อความจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ยากนะหนูว่า ทำให้เด็กเกิดทักษะชีวิตเนี่ย เพราะอย่างที่เราเห็นกันการจัดการเรียนการสอน อาจไม่ได้เอื้อให้เขาได้ไปเจอกับสถานการณ์จริง บางครั้งเราก็ได้แค่พูดสอนให้ระวัง ๆ กันไป” (ครู กุหลาบ ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

“คิดวิเคราะห์นี่ปกติก็พอจะสอนให้เค้าได้คิดบ้าง แต่การสืบค้นนี้อาจจะยาก เพราะโรงเรียน เราไม่ได้มีมือถือหรือโอแพดให้เด็กเป็นรายบุคคล ถ้าทำได้คงใช้การเข้าห้องสมุด ส่วนทักษะชีวิตไม่ ต้องพูดถึง พี่เองยังไม่ค่อยมีเลยคะ” (ครูชบา ผู้รับการอบรมรุ่น 46)

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ครูผู้รับการฝึกอบรมจำนวน 16 คน และการจัดการสนทนากลุ่ม คือ ครูผู้รับการฝึกอบรม ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ จำนวน 20 คน ในประเด็นความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบประเด็นความสำเร็จ ดังนี้ ครูรู้จักพัฒนานตนเองเป็น กล่าวคือครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และมีคุณลักษณะของครูที่ดีเพิ่มขึ้น นักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรง คือ นักเรียนมีความสุขกับการเรียน นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียนมากขึ้น นักเรียนมี พัฒนาการที่ดีขึ้น มีระเบียบวินัย และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ ประเด็นสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียนและการอบรมจากโครงการ คือ ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีรูปแบบการจัดอบรมที่น่าสนใจ เป็นต้น ดังตารางแสดงรายละเอียดด้านล่าง

ตาราง 4 ลำดับความสำเร็จของการฝึกอบรมภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

ประเด็นความสำเร็จ	ลำดับที่
การพัฒนานตนเองของครู	1
นักเรียนมีความสุข คุณลักษณะต่าง ๆ ดีขึ้น	2
สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้	3
การอบรม นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริง	4
โครงการ มีเจตนารมณ์ที่ดี เป้าหมายในการพัฒนาครูและนักเรียน	5

เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประเด็นความท้าทาย คือ ครูผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความปรารถนาให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารมากขึ้นเป็น ในประเด็นของยังขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ด้านงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อม การเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ตลอดจน ความเข้าใจของผู้บริหารต่อโครงการ รองลงมาครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีข้อวิพากษ์ต่อการ

อบรม โดยระบุถึงความต่อเนื่องในการติดตามของโครงการสั้นเกินไป ระยะเวลาในช่วงการอบรมไม่เหมาะสม สถานที่ในการอบรมไกล ทราบเนื้อหาในการอบรมอยู่แล้ว และต้องการให้เพิ่มการสอนผลิตสื่อการสอน นอกจากนี้ประเด็นเรื่อง การเพิ่มภาระงาน กล่าวคือ มีภาระงานนอกเหนือการสอนที่มีเข้ามาตามนโยบายต่างๆ ที่ ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสามารถสรุปเป็นลำดับตามตาราง 5

ตาราง 5 ลำดับความท้าทายของการฝึกอบรมภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

ประเด็นความท้าทาย	ลำดับที่
การสนับสนุนจากผู้บริหารมากขึ้น	1
เกี่ยวกับการฝึกอบรม เช่น โครงการสั้นเกินไป ช่วงเวลาไม่เหมาะสม ฯลฯ	2
เป็นการเพิ่มภาระงาน	3
ความแตกต่างของครู เช่น สอนต่างวิชา สอนต่างระดับชั้น อายุ	4
สภาพแวดล้อม	5

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาการฝึกอบรมครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ดังต่อไปนี้
หัวข้อย่อยอื่น ๆ (ถ้ามี)

ประเด็นที่ 1 สภาพและปัญหาในการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

การอภิปรายภาพรวมการปฏิบัติตามการอบรมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามการอบรมด้านนักเรียนสูงที่สุด รองลงมาในด้านครู ด้านสภาพแวดล้อม และด้านหลักสูตรตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเป็นกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูมากที่สุด สิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนคือปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน หากครูให้ความสนใจใส่ใจในเรื่องการเรียน มีความเข้าใจอารมณ์ของนักเรียน รวมถึงความเป็นอยู่ จะช่วยในการสร้างให้เกิดเป็นบรรยากาศเชิงบวกของห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มตามศักยภาพต่อไปโดยมีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ด้วยเหตุนี้การที่ครูปฏิบัติสิ่งใด ๆ ให้บังเกิดผลกับนักเรียนถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเห็นได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการคิดและความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ ได้ฝึกแสดงความคิดเห็น ฝึกความรับผิดชอบและฝึกให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีทักษะในด้านการคิด สามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง เคารพกติกาในห้องเรียนและสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตลอดจนนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับ หวน พินรุพันธ์ (2552) ที่เสนอว่า การปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่สำคัญนั้น คือการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียน โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรเริ่มที่สถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ผลค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามการอบรมด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรการอบรมแบบ CCE นั้น จะมุ่งเน้นให้คุณครูมีความรู้และความเข้าใจในด้านการส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียนและการบูรณาการความรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้ เป้าหมายของการมุ่งเน้นให้นักเรียนในแต่ละสถานศึกษาจึงแตกต่างกัน อีกทั้งหลักสูตรของโรงเรียนแต่ละปีไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับนโยบายและทิศทางของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีจุดเน้นในเรื่องหลักสูตรทั้งของโรงเรียนที่จำเป็นต้องยึดตามหลักสูตรแกนกลางฯ ตามที่กระทรวงศึกษาฯ กำหนด ครูในฐานะของการเป็นผู้ใช้หลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงการตอบสนองทั้งหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรแบบ CCE ถึงแม้ว่าครูจะมีอิสระในการออกแบบแผนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว แต่ในความอิสระของการออกแบบการสอนก็ยังจำเป็นต้องติดอยู่ในกรอบหลักสูตรต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดไว้ตามนโยบาย (Carl, 2009) ดังที่ ออมสิน จตุพร (2564) ให้สัมภาษณ์กับเว็บไซต์ The Potential ไว้ว่า “หลักสูตรพยายามทำให้เด็กก้าวทันโลก ก้าวทันสังคมยุคใหม่ แต่วัฒนธรรมในองค์กร ในสังคมไทยที่ฝังฝัง กลับไม่สามารถทำให้ครูหรือคนที่อยู่ในระบบการศึกษาสามารถก้าวทันยุคเทคโนโลยีเหล่านี้ไปได้ นี่เป็นเรื่องสำคัญ” จึงเห็นได้ว่าครูต้องทำความเข้าใจและปรับตัวกับหลักสูตรต่าง ๆ ในฐานะผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากสำหรับครู “กระทรวงอยากให้โรงเรียนปรับการสอนโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลาง หรือเรียกว่า Child Centered มากขึ้น ครูจึงต้องเปลี่ยนการเรียนการสอนชนิดจากหน้ามือเป็นหลังมือ ต้องเริ่มคิดว่าจะออกแบบวิธีสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากที่เคยจดบนกระดาน ยื่นเปิดหนังสืออ่านให้เด็กฟังก็ต้องเปลี่ยน ไม่เปิดหนังสือ ไม่จดกระดาน และหันมาตีไซน์กิจกรรมในห้องเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจ เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ ได้อย่างสนุกสนาน” (ภาวิณี โสธายะเพชร, 2563)

ประเด็นที่ 2 ความสำเร็จและความท้าทายจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ

ความสำเร็จจากการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้โรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศจากครูผู้เข้าร่วมการอบรม พบว่า ครูรู้จักพัฒนาตนเองเป็น นักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการอบรมจากโครงการ ที่เป็นเช่นนั้นอาจจะเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้ตัวครูเองได้พัฒนาตนเอง เช่น การหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ด้วยตนเองจากช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในการช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้และอยากเรียนรู้มากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อตนเอง ต่อนักเรียน ต่อเพื่อนครูด้วยกัน ทำให้ครูเข้าใจถึงพัฒนาการของนักเรียน คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ในการจัดทำใบงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทราบพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน จัดกิจกรรมและสื่อการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ และยังทำให้ตัวครูมีคุณลักษณะของครูที่ดีเพิ่มขึ้น การฝึกอบรมจึงช่วยพัฒนาตัวครูเองในหลายด้าน เช่น ครูจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ทักษะใหม่ ๆ เกิดทัศนคติใหม่ ๆ และสามารถถ่ายโอนทั้งความรู้ ทักษะและทัศนคติในการนำไปใช้ในห้องเรียนได้จริง (Wati, 2011) นอกจากนี้ นักเรียนยังเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงมากที่สุดหากครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียนมากขึ้น นักเรียนมีพัฒนาการ มีระเบียบวินัยและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ดังที่ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ได้นำเสนอกรณีตัวอย่างจากหลากหลายประเทศในการทำให้ชั้นเรียนมีความสุข ด้วยหลัก ชั้นเรียนสร้างสุขที่ปลายทางของการเรียนคือการยึดผู้เรียนและความสุขของผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสำคัญของการมีหลักสูตรความสุข ไปจนถึงแนวทางการปรับใช้หลักสูตรดังกล่าวในบริบทแบบไทยๆ การเรียนและชั้นเรียนที่ยึดความสุขและ –นักเรียนเป็นศูนย์กลางที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด ผลความสำเร็จอีกประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกสะอาด ปลอดภัยเมื่ออยู่ในห้องเรียน มีการจัดมุมต่าง ๆ เช่น มุมบอร์ดความรู้ (Display) มุมการอ่านหรือมุมหนังสือ มุมการเรียนรู้ มุมพักผ่อน เป็นต้น ทำให้กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ มีการจัดพื้นที่ต่อ

การจัดกิจกรรมและการทำงานของนักเรียนที่มีรูปแบบหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบเดี่ยว คู่และกลุ่ม การจัดมุมควรต้องคำนึงถึงความเฉพาะและจุดประสงค์ของแต่ละมุม จะช่วยให้ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน เช่น จัดมุมภาษา กับมุมหนังสือไว้อ่าน มุมเคลื่อนไหวกับมุมดนตรีไว้อ่าน เป็นต้น ทั้ง 2 มุม จะช่วยส่งเสริมกันได้ดี (อัญญมณี บุญเชื้อ, 2558)

เมื่อพิจารณาความท้าทายของการฝึกอบรมโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมมีความปรารถนาให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารมากขึ้น ครูผู้เข้าร่วมการอบรมมีข้อวิพากษ์ต่อการอบรมว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันครูส่วนใหญ่มีความตั้งใจจริงในการที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนานักเรียนให้เก่ง ดี มีสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่ก็ยังขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากนโยบายและผู้บริหารที่ไม่ให้ความสำคัญ สิ้นเปลืองงบประมาณในด้านต่าง ๆ เช่น ในการจัดสภาพแวดล้อม การเตรียมสื่อและอุปกรณ์ การซื้อโต๊ะและเก้าอี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดำรงค์ โตโย ปรีชา อ่วมปัญญา และธีระ ภัคติ (2549) และอานนท์ เรืองวุฒิ (2548) ที่พบว่า งบประมาณจากผู้บริหารหรือจากหน่วยงานอื่น ๆ มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู หากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ จะมีผลต่อการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นอกจากนี้ความเข้าใจของผู้บริหารต่อโครงการการฝึกอบรมโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศก็มีความสำคัญในการให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณอีกด้วย และการเพิ่มภาระงานอื่นนอกเหนือการสอนที่มีเข้ามาตามนโยบายต่าง ๆ เช่น การไปอบรมในวันหยุดราชการ ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่การส่งเสริมและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของครูให้เกิดผลสำเร็จ บริหารสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต้องรู้จักวิเคราะห์ ความต้องการ วางแผนในการจัดหางบประมาณ สื่อสนับสนุนต่าง ๆ จัดระบบการใช้สิ่งของ เทคโนโลยีที่จัดหาทำให้เกิดประโยชน์แก่ตัวครูมากที่สุด (ภคพร เลิกนอก และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2564)

■ บทสรุปจากการวิจัย

การศึกษาการฝึกอบรมครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ ประสบผลสำเร็จด้วยการนำหลักการแนวคิดการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered Education) มาดำเนินการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีภูมิหลัง ความเสี่ยงและขาดโอกาส ได้รับการทางการศึกษาที่ดี มีคุณภาพทัดเทียมกับนักเรียนในสังกัดอื่น ๆ โดยการยกระดับโรงเรียน ครู หลักสูตร สิ่งแวดล้อมและนักเรียน จากการดำเนินการส่งผลให้โรงเรียน กรุงเทพมหานครมีระบบหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ มีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอ มีบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่ดี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ นักเรียนดำเนินไปด้วยดีจนบรรลุเป้าหมายในเชิงคุณลักษณะ สมรรถนะ ทักษะและค่านิยมของ นักเรียนที่พบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียน กระตือรือร้น มีระเบียบวินัย กล้าคิดกล้าแสดงออก วิเคราะห์แยกแยะได้ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม หลักสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

ความสำเร็จของงานวิจัยนี้คือระบบการฝึกอบรมในหลักสูตรการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered Education) ซึ่งเน้นการฝึกอบรมตามหลักสูตรแบบ CCE ที่มีเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ครู หลักสูตร นักเรียน เน้นการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น สนุกสนาน ได้สาระความรู้ทฤษฎี การลงมือปฏิบัติ เทคนิคทักษะต่าง ๆ โดยรูปแบบเนื้อหาดำเนินการไปตาม โครงสร้างของหลักสูตร 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อม สะอาดปลอดภัย การจัดพื้นที่ว่าง การจัดกิจกรรม การจัดมุมหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงผลงานนักเรียน 2) ด้านครู ให้เข้าใจถึงพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน พัฒนาการความแตกต่าง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดกิจกรรมและสื่อการสอน 3) ด้านหลักสูตร เน้นกิจกรรมบูรณาการที่หลากหลาย

การประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) ด้านนักเรียน ความสุขของนักเรียน การเคารพกติกาในชั้นเรียน กล้าคิดกล้าแสดงออก ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงการสนับสนุนครู เข้าช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างกัลยาณมิตร (Coaching and Mentoring) ติดตามดูแลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องจนเกิดสัมพันธภาพและให้เกียรติกัน การวิจัยในครั้งนี้เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างในการแก้ปัญหาการปฏิรูปการศึกษาของกรุงเทพมหานคร หากมีการขยายต่อยอด ประยุกต์และสร้างเครือข่าย การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ทั้งระบบจะส่งผลให้ระบบการศึกษาไทยเกิดความเปลี่ยนแปลงไม่มากนักน้อย ความท้าทายของการฝึกอบรมโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ แสดงให้เห็นว่าครูผู้เข้าร่วมอบรมมีความปรารถนาให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารมากขึ้น ครูผู้เข้าร่วมการอบรมมีข้อวิพากษ์ต่อการอบรมว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันครูส่วนใหญ่มีความตั้งใจจริงในการที่จะพัฒนานตนเองและพัฒนานักเรียนให้เก่ง ดี มีสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่ก็ยังขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากนโยบายและผู้บริหารที่ไม่ให้ความสำคัญ เช่น ในการจัดสภาพแวดล้อม การเตรียมสื่อและอุปกรณ์ การซื้อโต๊ะและเก้าอี้ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นอกจากนี้ความเข้าใจของผู้บริหารต่อโครงการการฝึกอบรมโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศก็มีความสำคัญในการให้การสนับสนุนในเรื่องนโยบาย งบประมาณและเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

■ ข้อจำกัดหรือข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

โรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการ: โครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศมีการนำร่องทดลองใช้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว ผู้บริหารการศึกษาและครูโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความประสงค์จะปฏิรูปการเรียนรู้แต่ยังขาดแนวทางการจัดการที่เหมาะสมถูกต้อง สามารถนำแนวคิดนี้สู่โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจในการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนแต่ละแห่งได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว (Longitudinal research) เพื่อเป็นการเปรียบเทียบทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถนำข้อค้นพบไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้านในระดับต่อไป อีกทั้งสามารถดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากตัวครูว่ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือออกแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งการสอนบูรณาการให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติในคราวเดียวกันได้มากน้อยเพียงใด

■ กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิชิน โสภณพนิช ขอขอบพระคุณที่ได้ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ สุ้องคะวาทีน ผู้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

References

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). *เปิดชั้นเรียนสร้างสุข เมื่อปลายทางของการเรียนคือ ของ 'ความสุข'* ผู้เรียน. ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.eef.or.th/happiness-curriculum/>
- ดำรงค์ โตไย ปรีชา อ่วมปัญญา และธีระ รักดี. (2549). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2*. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566, จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/7941/6899?fbclid=IwAR2pBLVwWdEFUqP4WuYL_72xBSKII4DsUK8qxOK14IcjmA4FygawB7mZ69A
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557). *สังเือกอบรมครูในโรงแรม ใช้โรงเรียน-วัดประหยัดงบ*. ค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9570000117946>
- ภคพร เลิกนอก และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 3(8), 1-13.
- ภาวิณี ไสธายะเพชร. (2563). ครูศาสตร์ ต้องรอด! : “จะเป็นครู ต้องไม่หยุดเรียนรู้”. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.the101.world/education-must-survive-post/>
- ภริมา วินธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 921-932.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของครูส่งผลต่อผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนอย่างไร. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2020-57/>
- สมศักดิ์ ภูวิภาดารธรรม. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: เดอะโนว์เลจ เซ็นเตอร์.
- หวน พินธุพันธ์. (2552). การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ :ปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญยิ่ง. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2566 จาก <https://www.moe.go.th/การเรียนรู้โดยเน้นผู้/>
- อานนท์ เรืองวุฒิ. (2548). *ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญญมณี บุญเชื้อ. (2558). มุมห้องเรียน. *วารสารครุศาสตร์*, 43(4), 111-116.
- The Potential. (2564). *ครูต้องเชื่อว่าตัวเองมีเสรีภาพที่จะสร้างหลักสูตรในระดับปฏิบัติการ* แนวคิดที่จะทำให้หลักสูตรฐานสมรรถนะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ: คุยกับ ดร.ออมสิน จตุพร. ค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://thepotential.org/social-issues/omsin-jatuporn/>
- Wati, H. (2011). The effectiveness of Indonesian English teachers training programs in improving confidence and motivation. *International Journal of Instruction*, 4(1), 79-104.